

LOTTE RIENECKER, PETER STRAY JØRGENSEN,
MORTEN GANDIL

Skriv en artikel

– om videnskabelige, faglige og formidlende artikler

Forlaget Samfundslitteratur

Lotte Rienecker, Peter Stray Jørgensen, Morten Gandil
Skriv en artikel – om videnskabelige, faglige og formidlende artikler
1. udgave 2008

© Forlaget Samfundslitteratur, 2008

Omslag: Torben Lundsted
Sats: Samfundslitteratur Grafik
Tryk: Narayana Press, Gylling (www.narayana.dk)

Denne bog er sat med Palatino og Frutiger

ISBN: 978-87-593-1237-7

Forlaget Samfundslitteratur
Rosenørns Allé 9
1970 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 38 80
Fax 35 35 78 22
forlagetsl@sl.cbs.dk
www.forlagetsl.dk

Alle rettigheder forbeholdes.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Undtaget herfra er korte uddrag til anmeldelse.

1. Kend artikelgenrerne

Vores bedste råd

- Vælg én artikelgenre – eller drøft genreeksperimenter med din redaktør.
- Hold fast i at dit udgangspunkt er din faglige undersøgelse, men lad ikke den alene styre skrivningen.
- Skær skriveopgaven til så den passer til tidsskriftets artikelformat.
- Tjek hvad tidsskriftet, mediet, har publiceret om stofområdet inden for de sidste år for at vurdere om din artikel vil være antagelig lige nu.
- Find gode modeller. Undersøg hvordan nogle gode artikler er bygget op og formuleret, og lær af det.

Dette kapitel giver et overblik over mulighederne for at skrive artikler på baggrund af en faglig/videnskabelig undersøgelse. Kapitellet kan bruges til at pejle sig ind på netop den form som man synes er den helt rigtige for at publicere noget væsentligt, noget spændende og/eller noget relevant for en gruppe modtagere.

Denne bog handler om artikler der redigeres og publiceres af andre end dig selv. Man kan altid skrive en artikel, redigere den selv og lægge den ud på nettet, fx på sin egen hjemmeside. Det er imidlertid ikke meriterende i sig selv at gøre det. Det er afgørende for om en artikel anses for kvalificeret og dermed meriterende, at der er en redaktør og en redaktionel procedure med krav om revision i henhold til redaktørens retningslinjer (uanset om mediet er papir eller net). Og jo skrappere redaktionsprocedure og højere afvisningsprocent et tidsskrift er kendt for, desto mere kvalificerer det en artikel – uanset om tidsskriftet er videnskabeligt eller populært.

1. Hvad er en artikel?

Her er som udgangspunkt en normativ definition:

En artikel er en samlebetegnelse for en kortere, afsluttet, selvstændig behandling af ét begrænset og afgrænset emne med én eller få synsvinkler eller problemstillinger og ét hovedbudskab.

Pointen er at man i en artikel skal fokusere på noget inden for sit emneområde og ikke forsøge at nå rundt om alt fra sin faglige undersøgelse.

For akademikerne som vil skrive en artikel på grundlag af en faglig undersøgelse, er der flere muligheder. Men grundlaget er altid fagligheden.

De professionsrelaterede artikler kan grundlæggende opdeles i tre hovedkategorier: De *videnskabelige*, de *faglige* og de *formidlende* artikler (figur 1 og 2).

Hvis man stiller skarpt på artiklernes faglighed, kan artikelskrivning anses som et spektrum der i en glidende overgang strækker sig mellem yderpunkterne videnskab og formidling (jf. figur 1).

Figur 1: "Genremeter"

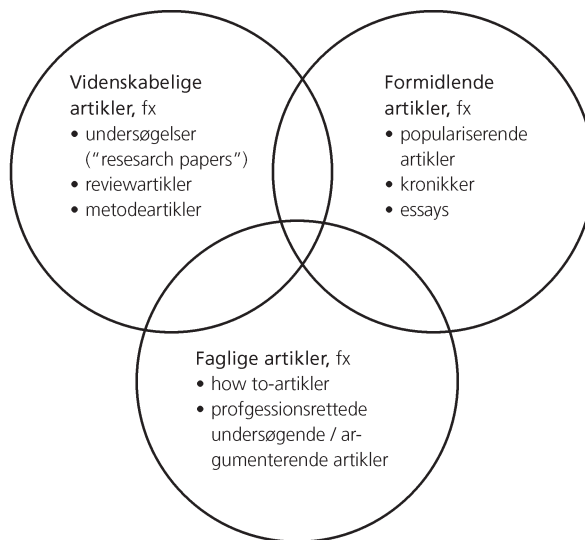
Genrebestem din artikel!

Genremetret er tænkt som hjælp til den første genrebestemmelse: Overvej hvor din artikel placerer sig i det faglige genre-spektrum.

Den professionsrelaterede artikelskrivning – videnskabelige, faglige og formidlende artikler

Med betegnelsen “professionsrelaterede artikler” sigter vi på de tekster som fagpersoner skriver på baggrund af deres egen forskning og undersøgelser – uanset om det er egentlig professionel forskning eller undersøgende opgaver som studerende skriver i uddannelserne. Fx udfører mange studerende i virkeligheden forskning i det små som grundlag for deres opgaver. Men deres arbejde når sjældent længere end til opgave- og specialebiblioteker – og det er en skam. Vi har kendskab til utallige overbygningsopgaver og specialer som burde have været grundlag for artikler – både af intern faglig interesse (ny viden!) som videnskabelige artikler og til professionelle udøvere både inden og uden for egen uddannelse.

For overskuelighedens skyld arbejder vi her i bogen med de 3 typer, men en skarp adskillelse mellem typerne er ikke realistisk og der er mange overlap, mellemformer og variationer især mellem faglige og formidlende artikler.

Figur 2: Videnskabelige, faglige og formidlende artikler

2. Hvorfor er det vigtigt at kende genren?

Genren udgør det *register* hvorefter du komponerer din tekst, og du bør derfor helt fra først i skriveprocessen arbejde målbevidst på at få en klar forståelse af det specifikke “genremæssige tekstfællesskab” som din artikel skal være en del af. Allerførst kan det være en god idé at få et samlet overblik:

– Videnskabelige artikler

Videnskabelige artikler er skrevet af forskere og/eller studerende som led i deres videnskabelige produktion. Artiklerne *trykkes i videnskabelige tidsskrifter eller antologier*. Læserne er andre interesserede forskere/studerende/fagfolk inden for feltet. Artiklernes udformning reguleres af ret detaljerede manuskriptvejledninger som ofte stiller meget specifikke krav til både artiklernes indholdselementer, struktur, sprog og form.

– Faglige artikler

Faglige artikler har en bredere skribentgruppe. De kan være skrevet af forfattere til videnskabelige artikler, og dertil også af fagenes udøvere. Artiklerne *trykkes i professionsrettede fagblade* og henvender sig typisk primært til et fags udøvere og praktikere, men selvfølgelig også mere indirekte til dets forskere og studerende som læser de pågældende medier. De faglige artikler fremstår samlet set som en ret sammensat gruppe der i nogle sammenhænge *låner* fra de videnskabelige fremstillingsformer, mens de i andre i højere grad trækker på de formidlende artiklers strategier og teknikker. De enkelte medier sætter som regel standarder for artiklernes udformning.

– Formidlende artikler

I de formidlende artikler optræder forskeren/den studerende/den professionelle som den faglige “oplyser” der vil delagtiggøre læsere uden for det specifikke faglige fællesskab i interessante dele af sin undersøgelse og sine observationer, fx fagets metoder og erkendelser. De formidlende artikler kan *forekomme i mange forskellige*

slags medier, fra antologier over fagblade til egentlige populærvidenskabelige tidsskrifter. Disse artikler mødes oftest med forholdsvis få krav til hvad der kan skrives om, og hvilke elementer, teksten kan bestå af. Mens der i høj grad er almene krav til videnskabelige artikler, er kravene mere målgruppe- og mediespecifikke for formidlende artikler. Der stilles så meget desto skrappe krav til at skriverne tager hensyn til læseren og mediet. Den formidlende artikel stiller således mange faglige skrivere over for en uvant kreativ opgave: *Hvordan tilrettelægger jeg netop dette stof så det bedst muligt imødekommer mine mulige læseseres mulige behov?*

Men i virkeligheden skriver man altid til én bestemt læser, nemlig redaktøren. Redaktøren er den suveræne fortolker af det pågældende medies læseseres behov og interesser og dermed af den (de) genre(r) som tidsskriftets artikler kan skrives i.

For at karakterisere de tre hovedformer og deres indbyrdes forhold nærmere har vi nedenfor opstillet dem i den følgende skematisk oversigt:

De tre artikelkategorier – meget skematisk

	De videnskabelige artikler	De faglige artikler	De formidlende artikler
Formål (inden for diskursfællesskabet)	At bidrage med ny viden inden for forskningsfeltet. Uddannelse.	At tilbyde viden, perspektiv og forståelse på baggrund af den ny viden som er produceret inden for fagområdet.	At oplyse om ny viden ud over dens professionelle anvendelsesmuligheder, give perspektiv og forståelse for faglige emner, underholde.
Funktion	At dokumentere og distribuere forskning og viden til forskere, studerende og fagfæller med særlig interesse for det pågældende emne.	At informere viden til fagfæller og andre som har en særlig interesse inden for området, fx praktikere og beslægtede faggrupper.	At flytte og berige læsernes forståelse af et bestemt relevant fænomen eller problem inden for det pågældende fagområde. At styrke og legitimere fagets samfundsmæssige relation.
Afsenderrolle	Den undersøgende forsker/studerende. Søger meritering, anerkendelse. "One-down".	Forsker, vidende fagperson Er meriteret, anerkendt. Ligeværdig.	Oplysende forsker/fagperson Er i princippet meriteret, anerkendt. "One-up".

Målgruppe/ modtagere	Det faglige, videnskabelige fællesskab.	Det faglige, professionelle fællesskab i bredere forstand.	En interesseret offentlighed, brugere.
Struktur	Følger undersøgelsens struktur. Faste elementer og formater.	Struktur varierer efter mediets standarder.	Typisk ingen faste krav. Læsernes/mediets præmisser er bestemmende for strukturen.
Fremstillingsformer og sproghandlinger	Udelukkende videnskabelige fremstillingsformer og sproghandlinger.	Både videnskabelige og ikke-videnskabelige fremstillingsformer og sproghandlinger.	Både videnskabelige og ikke-videnskabelige fremstillingsformer og sproghandlinger.
Appel	Logos.	Logos og etos.	Logos, etos og patos. ¹
Formidlingsmæssige virkemidler	Få, mest informative.	Flere, både informative og illustrative.	Mange, informative, illustrative, litterære, journalistiske.
Manuskriptvejledning	Altid omfattende forfatterinstruktion.	Variierende.	Sparsom, ofte ingen.
Aftagerbedømmelse	Gennemgår review-proces.	Redaktionel bedømmelse.	Redaktionel bedømmelse.
Publicering/medie	Videnskabelige tidsskrifter, herunder elektroniske tidsskrifter og samleværker (antologi, festskrift m.m.)	Fagtidsskrifter, fagblade, foreningstidsskrifter, antologier m.m.	Tidsskrifter, magasiner, aviser (herunder bl.a. sær- og videnskabssektioner), ugeblade, nyhedsbreve m.m.
<p>1. Logos appellerer til fornuften, ræsonnement og logik. Logos er koncentreret om sagsforholdet. Etos appellerer på baggrund af afsenderens "dyder", moral og viden. I akademisk sammenhæng gælder det oftest afsenderes faglige troværdighed og evt. prestige. Patos appellerer til modtagerens følelser.</p>			

Skemaet kan bruges til at orientere sig om hvad det er for en artikel man skal skrive – hvis man ikke allerede er sikker. Man skal være opmærksom på at valg af en kasse i en søjle vil trække (de fleste af) de andre kasser i søjlen med sig. I mange tilfælde vil man ikke kunne vælge på tværs af søjlerne i den samme artikel.

Hoved- og støttefremstillingsformer i de tre artikeltyper

Genrerne er også bestemt ved de fremstillingsformer der er karakteristiske for dem. En fremstillingsform er et tekstmønster der kan bære et afsnit eller en hel tekst, fx en analyse, en diskussion, en sammenligning osv. Fremstillingsformer er den tekstlige udgave af sproghandlinger, dvs. hvad gør man i og med tekst: man analyserer, man diskuterer, man sammenligner osv. Fremstillingsformer

er ofte kombinerede, nogle er underordnede andre, men én vil være den mest fremtrædende: hovedfremstillingsformen.

I skemaet nedenfor har vi vist de fremtrædende forskelle på fremstillingsformerne i de tre artikeltyper. Man kan se hvad der er/ kan være hovedfremstillingsformer (de fede), og hvilke der kan forekomme (dem med almindelig skrift):

Videnskabelig artikel	Faglig artikel	Formidlende artikel
analysere anskueliggøre argumentere begrunde belære beskrive bruge citere definere diskutere dokumentere eksemplificere forklare fortolke handleanvise identificere informere kategorisere klassificere kontekstualisere konkretisere perspektivere problematisere redegøre referere reflektere teoretisere undersøge vejlede vurdere	analysere anskueliggøre argumentere begrunde belære beskrive bruge citere definere diskutere dokumentere eksemplificere forklare fortolke fortælle handleanvise informere kategorisere klassificere kontekstualisere konkretisere mene perspektivere popularisere problematisere professionalisere redegøre referere reflektere underholde undersøge vejlede vurdere	analysere anskueliggøre argumentere begrunde belære beskrive bruge citere definere diskutere dokumentere eksemplificere forklare fortolke fortælle handleanvise informere kategorisere kontekstualisere konkretisere mene perspektivere popularisere problematisere redegøre referere reflektere underholde undersøge vejlede vurdere

En måde at bruge skemaet på er at man først tænker over hvad det er for en fremstillingsform man helst vil udføre med hele sin artikel, dernæst vurderer hvilke andre fremstillingsformer ens materiale tilbyder, og på den måde pejler sig ind på den endelige genre og hvad man vil vægte i sin artikel.

Stoffets formidling og popularisering

Når man vil skrive en artikel på baggrund af sin forskning, sin afhandling, sit speciale, sin opgave, skal man også tænke på at det ikke er alt stof der egner sig til alle grader af formidling endsige popularisering: Det er vanskeligt at skrive videnskabeligt om spøgelse, og det er ikke særlig oplagt at popularisere en fremstilling af træk ved polsk grammatik. Hvornår du skal vælge at skrive hvilken slags artikel, må afhænge af dit stof og dine formål med og mulige målgrupper for din undersøgelse. Og det må afhænge af hvilke medier du potentielt kan sende artikler om dit stof til.

De følgende tre kapitler behandler hver sin artikeltype, men selvom man har valgt en type, vil vi alligevel anbefale at man også skæver til de andre typer – for, som tidligere skrevet, grænserne mellem typerne er ikke skarpe.

Men lege med genrene og blande dem, kan man kun når man behersker dem. Man skal være ret sikker i sit genrekendskab for at kunne bryde genrekonventioner med succes. I stedet kunne man på baggrund af sin undersøgelse/forskning formulere sin publikationsstrategi, fx først den videnskabelige artikel, derefter den faglige og/eller den formidlende.